

Ook voor leerlingen die zich nieuw in Nederland vestigen is het betrokken zijn van ouders belangrijk. Maar het is allerm minst gemakkelijk om ouders daartoe te bewegen. Toch lukt het wel, getuige het project van Ithaka ISK in Utrecht. Projectleider Soha Shat en Jan Maarse vertellen erover.

Parental Empowerment Programme

Ouderbetrokkenheid op het ISK

DOOR SOHA SHAT EN JAN MAARSE

Een veel gehoorde uitdaging in nieuwkomersonderwijs is het betrekken van ouders bij het onderwijs dat hun kinderen krijgen. Dat is ook niet zo vreemd; ouders spreken de Nederlandse taal vaak niet of nauwelijks en zijn vaak afkomstig uit een cultuur waarin onderwijs er radicaal anders uitziet. Maar liefst 70% van ouders op de Ithaka ISK in Utrecht gaf aan zich niet meer zeker te voelen over hun rol als opvoeder, terwijl ze dat in het land van herkomst wel waren. Daarnaast geldt dat veel ouders hun handen al vol hebben aan het op orde krijgen van hun eigen leven en dat van hun gezin. Hoe kunnen scholen er desondanks voor zorgen dat de brug tussen ouders en scholen gelegd wordt? De Ithaka ISK probeert dat te doen door ouders eerst maar eens met elkaar te verbinden. En met succes.

***De school wil wel,
maar vindt het moeilijk
om ouders te benaderen***

De rollen omgedraaid

De Ithaka ISK in Utrecht beschouwt de ouders van hun leerlingen als een belangrijke partner in het aanbieden van onderwijs. Ondanks de bewezen waarde van dergelijke partnerschappen blijkt het echter ingewikkeld om de doelstellingen van ouders en school te koppelen. De school wil wel, maar vindt het moeilijk om ouders te benaderen. Ouders willen wel, maar voelen zich vaak verloren: ze spreken de taal nauwelijks en begrijpen nog weinig van de maatschappij waarin ze terecht zijn gekomen. Vaak draait in zulke situaties de rol van ouders en kinderen om, dat is eerder bij andere migrantengroepen in Nederland

waargenomen. Kinderen regelen de gesprekken met gemeenten en andere instanties, ouders moeten hun kinderen steeds om hulp vragen.

De relatie van school met ouders is zelden zonder problemen. Er is soms sprake van onzekerheid en wantrouwen. Sommige ouders denken dat ISK-scholen kinderen bewust plaatsen op lagere vormen van regulier onderwijs, terwijl een hoger niveau beter bij hen past. Ook worden ouders verlegen, doordat Nederlandse scholen de bal vaak bij hen neerleggen, terwijl in veel onderwijssystemen in herkomstlanden de leraar simpelweg mededeelt wat ouders zouden moeten doen. Combineer dat met de grote hoeveelheid kinderen die met trauma's aan de schoolloopbaan beginnen, wat zouden ouders dan moeten doen? En wat als ze zelf te maken hebben met trauma's? Hoe het initiatief wederom bij ouders te leggen en hen als opvoeders centraal te stellen?

‘Toen ik naar Nederland kwam, voelde ik me machteloos. Ik wist niet hoe ik mijn kind kon helpen. Echter, met wat we nu aan het doen zijn weet ik hoe ik mijn kind kan begeleiden en ondersteunen en zie haar toekomstmogelijkheden.’

-Huda, moeder van twee kinderen op de Ithaka ISK

Het Ithaka ‘Parental Empowerment Programme’

Wat voorop stond in het denken over ouderbetrokkenheid op Ithaka: hoe meer ouders zelf kunnen doen, hoe beter. De Ithaka ISK heeft drie doelen gesteld met het ouderschapsproject, die in chronologische volgorde behaald dienden te worden door middel van informele ontmoetingssessies en educatieve bijeenkomsten:

1. Het leggen van contacten tussen ouders onderling en met de school.

De eerste stap in het project beoogt om ouders simpelweg op school te krijgen. Op die manier komen ouders in contact met school en worden gezichten bekend. Lijnen worden korter en communicatie vergemakkelijkt.

2. Het inspireren en motiveren van ouders om hun rol als opvoeder te nemen.

Veel ouders zijn lang slachtoffer geweest. Dat moet nu voorbij zijn; een slachtofferrol helpt niemand verder. Kinderen hebben hun ouders nodig, de school heeft gelijkwaardige partners nodig in de opleiding en ondersteuning van leerlingen. Sommige bijeenkomsten hebben dan ook een educatief karakter. Ouders begrijpen vaak nog maar weinig van het Nederlandse onderwijssysteem, zo bleek uit een behoefteanalyse die gehouden werd onder ouders. Hoe kinderen te ondersteunen in een keuze voor een vervolgschool bijvoorbeeld, of hoe te praten over

ervaringen op school? Maar ook lastigere onderwerpen, zoals zwemles of kenmerken van grensoverschrijdend gedrag, worden besproken en gedeeld.

3. Informeren, uitwisselen en delen.

Communicatie is lastig door taal. Door ouders te instrueren over het gebruiken van bijvoorbeeld Magister zijn zij in staat om beter in beeld te krijgen wat hun kinderen doen op school. Door appgroepen te maken kunnen ouders informatie en ervaringen uitwisselen. Ouders worden aangemoedigd om vragen te stellen aan leraren en om een rol van betekenis te spelen in het onderwijs van hun kinderen.

Ouders bij elkaar krijgen levert meer op. Zo spreken ouders met elkaar over hun ervaringen, als vluchteling en in Nederland. Ze spreken over de uitdagingen waar ze zelf mee te maken hebben, zoals de kwaliteit van hun inburgeringscursussen of hoe een relatie opgebouwd kan worden met de burens. Hoe een CV te maken,

hoe te reageren op vacatures of hoe je te presenteren tijdens een sollicitatiegesprek. De school wordt zo een ontmoetings- en uitwisselingsplek die niet alleen leerlingen, maar ook ouders verder helpt in het opbouwen van een eigen leven in Nederland.

Waardevolle bijkomstigheid was dat de projectleider, Soha Shat, zelf een Palestijns-Arabische achtergrond (en vroeger kinderen op de Ithaka) heeft en in zekere zin ervaringsdeskundige is als het gaat om de uitdagingen die ouders meemaken. Ook is de lijn naar ouders toe een stuk korter wanneer je de taal spreekt, ook gevlucht bent en bekend bent met de (opvoed)cultuur van veel ouders.

Financiering

Financiering is een uitdaging, maar initiatieven vanuit ouders zelf zijn de moeite waard om in te investeren. Als school maar ook als gemeente. Het bespreekbaar maken van de ouderrol, maar tegelijkertijd het scheppen van een netwerk om uit te wisselen hoe succesvol te integreren in Nederland, is waardevol. Het ouderschapsproject in Utrecht wordt financieel gesteund door de Gemeente Utrecht en Gemeente Stichtse Vecht.

Ouderinitiatieven ontwikkelen

Ouderinitiatieven komen niet vanzelf van de grond. Veel ouders zijn verlegen of vinden het moeilijk om de stap te zetten en deel te nemen. Ze zijn onzeker geworden over hun rol als ouder. Het betekent dat ze actief en vaak benaderd moeten worden. Ouders die moeilijk te bereiken zijn hebben daar verschillende redenen voor.

Sommige ouders hebben hun draai in Nederland al gevonden of hebben hun rol als opvoeders nooit verloren; zij ervaren de noodzaak voor deelname aan het project niet. Andere ouders vinden dat hun (opvoed)doel al bereikt werd toen zij hun kinderen uit de oorlog hadden gehaald en naar Nederland hadden gebracht, alwaar de kinderen zichzelf moeten zien te redden. Sommige ouders hebben de handdoek in de ring gegooid; zij keren zich af van de maatschappij en sluiten zich op in de eigen omgeving.

Ouderinitiatieven komen niet vanzelf van de grond

ISK's en andere nieuwkomersscholen hebben een verantwoordelijkheid als het aankomt op het betrekken van ouders. Niet alleen kinderen hebben recht om te weten hoe hun onderwijskansen er na de ISK uitzien, ook hun ouders hebben dat. Ouders van nieuwkomers zouden meer moeten en kunnen doen om hun rol als opvoeder te (her)pakken. Dat dit na het verhuizen naar Nederland moeilijk is, mag geen wonder heten. Maar door zelf in actie te komen als ouders en ondersteund en gefaciliteerd door school, met elkaar in contact te komen en samen te werken aan de ouderrol in Nederland, herpakken we het initiatief. ●

Soha Shat was docent, teamleider en educatie specialist. In 2015 is zij met haar vier kinderen Palestina ontvlucht. In Nederland werkt zij momenteel als programmaleidster van het project 'Parental Empowerment' dat geïnitieerd is door de Ithaka ISK in Utrecht.

Jan Maarse is oud-docent en adviseur bij Sardes. Hij houdt zich met verschillende onderdelen van nieuwkomersonderwijs bezig, waaronder het organiseren en uitbouwen van professioneel nieuwkomersonderwijs.

Voor meer informatie: s.shat@ithaka-isk.nl. Voor meer informatie over de werkzaamheden van Sardes rond nieuwkomersonderwijs: j.maarse@sardes.nl

Organiseren van nieuwkomersonderwijs
door Jan Maarse, Wander van Es, Janneke Schilder